

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 30 aprilie 2020¹

Cauza C-253/19

**MH,
NI
împotriva
OJ,
Novo Banco SA**

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunal da Relação de Guimarães (Curtea de Apel din Guimarães, Portugalia)]

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Proceduri de insolvență – Competență internațională – Centrul intereselor principale ale debitorului”

I. Introducere

1. Noțiunea de „centrul intereselor principale” constituia cheia de boltă a sistemului instituit prin Regulamentul (CE) nr. 1346/2000². Această noțiune era prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din regulamentul menționat și era utilizată ca factor de legătură care desemnează instanțele competente să deschidă procedura de insolvență a unui debitor. Modul în care trebuia interpretată această noțiune a fost clarificată în mare măsură ca urmare a jurisprudenței Curții referitoare la procedurile deschise împotriva persoanelor juridice³. Cu toate acestea, Curtea nu a avut încă ocazia să analizeze interpretarea noțiunii respective în contextul persoanelor fizice care nu exercită o activitate comercială sau profesională independentă, care beneficiază de libera circulație a persoanelor și a lucrătorilor.

2. Regulamentul nr. 1346/2000 a fost abrogat prin Regulamentul (UE) 2015/848⁴, care utilizează de asemenea noțiunea de „centrul intereselor principale”. În cadrul prezentei cauze se ridică următoarea problemă: jurisprudența Curții dezvoltată în cadrul Regulamentului nr. 1346/2000 și referitoare la această noțiune poate fi transpusă – și, în caz afirmativ, în ce măsură – unei proceduri deschise împotriva unei persoane fizice care se află în situația evocată mai sus? Această cauză oferă astfel Curții ocazia de a se pronunța cu privire la competența în materie de insolvență în ceea ce privește orice persoană care nu desfășoară o activitate independentă și care își exercită dreptul la liberă circulație și își păstrează patrimoniul în statul membru al reședinței sale obișnuite anterioare.

1 Limba originală: franceza.

2 Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 a Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO 2000, L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143).

3 A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281), Hotărârea din 20 octombrie 2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671), precum și Hotărârea din 15 decembrie 2011, Rastelli Davide și C. (C-191/10, EU:C:2011:838).

4 Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (JO 2015, L 141, p. 19, rectificare în JO 2016, L 349, p. 9).

II. Cadrul juridic

3. Articolul 3 din Regulamentul 2015/848, intitulat „Competența internațională”, prevede la alineatul (1):

„Competența de a deschide procedura de insolvență (denumită în continuare «procedura principală de insolvență») revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale debitorului. Centrul intereselor principale este locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care este verificabil de către terți.

În cazul unei societăți sau persoane juridice, centrul intereselor principale este prezumat a fi, până la proba contrarie, locul unde se află sediul social. Această prezumție se aplică doar dacă sediul social nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele trei luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.

În cazul unei persoane fizice care exercită o activitate independentă sau o activitate profesională, centrul intereselor principale se presupune a fi locul principal de desfășurare a activității, în absența unor probe care ar dovedi contrariul. Această prezumție se aplică doar dacă locul principal de desfășurare a activității nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele trei luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.

În cazul oricărei alte persoane fizice, centrul intereselor principale se presupune a fi locul în care persoana fizică își are reședința obișnuită, în absența unor probe care ar dovedi contrariul. Această prezumție se aplică doar dacă reședința obișnuită nu s-a mutat într-un alt stat membru în cele șase luni anterioare solicitării de deschidere a procedurii de insolvență.”

III. Situația de fapt din litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

4. Reclamanții, care sunt căsătoriți, au reședința începând din anul 2016 în Norfolk (Regatul Unit), unde desfășoară o activitate salariată. Cuplul a solicitat instanțelor portugheze să declare insolvența lor. Instanța de prim grad de jurisdicție sesizată a constatat că nu are competență internațională pentru a soluționa cererea lor, considerând că, în temeiul articolului 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848, centrul intereselor principale ale acestora era locul în care aveau reședința obișnuită, și anume Regatul Unit.

5. Reclamanții au declarat apel împotriva hotărârii respective la instanța de trimitere, susținând că aceasta se întemeiează pe o interpretare incorectă a normelor prevăzute de Regulamentul 2015/848. În această privință, ei au susținut că, întrucât unicul bun imobil pe care îl dețineau se afla în Portugalia, unde au fost realizate toate tranzacțiile care au determinat situația lor de insolvență, centrul intereselor principale ale acestora nu era locul reședinței lor obișnuite, și anume Regatul Unit, ci se afla în Portugalia. De altfel, nu ar exista nicio legătură între locul în care au reședința actuală și faptele care au condus la insolvența lor, care ar fi avut loc în totalitate în Portugalia.

6. Instanța de trimitere are îndoieli în ceea ce privește interpretarea corectă a articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848 și ridică în special problema criteriilor care trebuie reținute pentru răsturnarea prezumției simple prevăzute de această dispoziție pentru persoanele fizice care nu exercită o activitate comercială sau profesională independentă, care prevede că, pentru asemenea persoane, centrul intereselor principale se presupune a fi locul în care persoana fizică își are reședința obișnuită, în absența unor probe care ar dovedi contrariul.

7. În această privință, instanța respectivă subliniază că considerentul (30) al regulamentului menționat precizează că, în cazul persoanelor fizice care nu exercită o activitate comercială sau profesională independentă, ar trebui să fie posibil să se răstoarne această prezumție, de exemplu, în cazul în care cea mai mare parte a activelor debitorului se află în afara statului membru în care debitorul își are reședința obișnuită.

8. În aceste condiții, prin decizia din 14 februarie 2019, primită la grefa Curții la 26 martie 2019, instanța de trimitere a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În conformitate cu Regulamentul [2015/848], instanțele dintr-un stat membru sunt competente să deschidă procedura principală de insolvență a unui resortisant care deține în statul respectiv unicul său bun imobil, în pofida faptului că reședința sa obișnuită, precum și cea a nucleului său familial, este situată în alt stat membru, în care desfășoară o activitate profesională salariată?”

9. Guvernul portughez și Comisia Europeană au depus observații scrise. Întrucât niciuna dintre părțile interesate nu a formulat o cerere în acest sens, Curtea a decis să judece cauza fără să organizeze o ședință de audiere a pledoariilor.

IV. Analiză

10. Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 3 alineatul (1) primul și al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat în sensul că prezumția enunțată la acest din urmă paragraf poate fi răsturnată în favoarea unui stat membru pe teritoriul căruia se află unicul bun imobil al debitorului, persoană fizică care nu exercită o activitate comercială sau profesională independentă. În cazul în care această situație nu se regăsește, instanța menționată dorește să afle ce elemente trebuie întrunite pentru ca prezumția respectivă să fie răsturnată în favoarea acestui stat membru.

11. Trebuie să observăm că, în întrebarea preliminară, instanța de trimitere nu precizează dispozițiile Regulamentului 2015/848 a căror interpretare se solicită. Cu toate acestea, reiese în mod clar din cererea de decizie preliminară că instanța respectivă are îndoieli cu privire la interpretarea care trebuie dată articolului 3 alineatul (1) primul și al patrulea paragraf din acest regulament. În consecință, propunem ca întrebarea preliminară să fie înțeleasă în conformitate cu formularea care figurează la punctul 10 din prezentele concluzii. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, revine Curții, dacă este cazul, sarcina reformulării întrebărilor care îi sunt adresate. De asemenea, Curtea poate fi determinată să ia în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut trimitere în întrebarea sa⁵.

12. În acest context, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) primul și al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848, competența de a deschide procedura principală de insolvență revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale debitorului⁶. În cazul persoanelor fizice care nu exercită o activitate comercială sau profesională independentă, centrul intereselor principale ale acestora se presupune a fi locul în care persoanele fizice își au reședința obișnuită, în absența unor probe care ar dovedi contrariul⁷. Este cert că reclamanții fac parte din această categorie de persoane.

5 A se vedea, cu titlu de exemplu, Hotărârea din 7 septembrie 2017, Neto de Sousa (C-506/16, EU:C:2017:642, punctul 23), și Hotărârea din 26 octombrie 2017, Aqua Pro (C-407/16, EU:C:2017:817, punctul 26).

6 A se vedea articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul 2015/848.

7 A se vedea articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848.

13. În consecință, dacă centrul intereselor principale ale reclamanților corespunde locului în care au reședința obișnuită, și anume Regatul Unit, instanțele portugheze nu ar fi competente să deschidă procedura de insolvență. Pentru ca acestea să fie competente, ar trebui ca prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 să fie răsturnată în favoarea statului membru pe teritoriul căruia se află unicul bun imobil al reclamanților, și anume Portugalia. Pentru a răspunde în mod util la întrebarea preliminară, este necesar, mai întâi, să se stabilească în ce împrejurări poate fi înlăturată această prezumție și, în continuare, să se determine care elemente trebuie întrunite pentru ca instanțele dintr-un alt stat membru decât cel al reședinței obișnuite să fie competente în temeiul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din acest regulament.

14. Guvernul portughez consideră că faptul de a fi proprietar al unui singur bun imobil situat în alt stat membru nu poate, în principiu, să fie considerat un element suficient pentru a răsturna această prezumție. Comisia apreciază că prezumția menționată poate fi răsturnată numai dacă unicul bun imobil pe care îl deține debitorul se află în alt stat membru și constituie cea mai mare parte a activelor sale și dacă există factori preponderenți care indică în mod clar că centrul intereselor principale ale debitorului se află în acest stat membru.

15. În acest context, în timp ce guvernul portughez se inspiră în mare măsură din jurisprudența Curții referitoare la regulamentul care a precedat Regulamentul 2015/848, și anume Regulamentul nr. 1346/2000, Comisia pare să fie mai reticentă în ceea ce privește posibilitatea de a transpune această jurisprudență în împrejurările speței. Astfel, Comisia arată că, pentru a stabili dacă prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 poate fi răsturnată, este necesar să se țină seama de jurisprudența referitoare la Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale⁸. În esență, ar trebui să se examineze dacă există împrejurări care permit să se stabilească dacă o situație prezintă legături mai strânse cu un alt stat membru decât cel vizat de prezumție.

16. Pentru a furniza un răspuns util instanței de trimitere, vom examina mai întâi aplicabilitatea Regulamentului 2015/848 în procedura principală (secțiunea A). Vom analiza în continuare posibilitatea de a transpune jurisprudența dezvoltată în contextul Regulamentului nr. 1346/2000 la cel al Regulamentului 2015/848 și la împrejurările speței (secțiunea B). În sfârșit, vom examina dacă aceste împrejurări sunt susceptibile să înlătore prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 și să permită instanțelor portugheze să se declare competente în temeiul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din acest regulament (secțiunea C).

A. Cu privire la aplicabilitatea Regulamentului 2015/848

17. Instanța de trimitere arată că Regulamentul 2015/848 trebuie interpretat pentru a stabili dacă instanțele portugheze sunt competente să deschidă procedura de insolvență a reclamanților.

18. În această privință, potrivit articolului 92, Regulamentul 2015/848 se aplică în principiu, începând de la 26 iunie 2017. Pe de altă parte, articolul 84 alineatul (1) din acest regulament prevede că dispozițiile regulamentului menționat se aplică numai procedurilor de insolvență care sunt deschise începând cu această dată.

⁸ Convenție deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980 (JO 1980, L 266, p. 1).

19. Problema dacă trebuia deschisă o procedură de insolvență la cererea reclamantilor s-a pus probabil după ce aceștia și-au stabilit reședința obișnuită în Regatul Unit, și anume în cursul anului 2016. Prin urmare, nu trebuie să se excludă, astfel cum consideră instanța de trimitere, că Regulamentul 2015/848 se aplică cererii introduse de reclamantii în fața instanței portugheze. Astfel, în lipsa unor împrejurări susceptibile să susțină concluzia potrivit căreia Regulamentul 2015/848 nu s-ar aplica litigiului principal și ținând seama de repartizarea sarcinilor între Curte și instanța de trimitere, considerăm că tocmai acest regulament trebuie să facă obiectul unei interpretări în prezenta cauză.

20. Din motive de exhaustivitate, subliniem că considerentul (25) al Regulamentului 2015/848 enunță că acesta din urmă se aplică numai procedurilor care privesc un debitor al cărui centru al intereselor principale este situat în Uniunea Europeană. În Hotărârea Schmid⁹, Curtea a confirmat caracterul obligatoriu al acestui principiu, care era enunțat într-un considerent analog al Regulamentului nr. 1346/2000. Rezultă din aceasta că faptul că un debitor își are reședința într-un stat membru care nu aplică acest regulament sau într-un stat terț nu exclude în mod automat aplicabilitatea acestui regulament în privința debitorului respectiv. În orice caz, Regatul Unit nu se încadra în niciuna dintre aceste categorii în ceea ce privește data probabilă a sesizării instanței portugheze. Considerentul (87) al Regulamentului 2015/848 amintește că Regatul Unit a participat la adoptarea și aplicarea acestui regulament¹⁰.

B. Cu privire la relevanța jurisprudenței anterioare referitoare la Regulamentul nr. 1346/2000 în raport cu Regulamentul 2015/848

21. În cadrul Regulamentului 2015/848, precum și al Regulamentului nr. 1346/2000, noțiunea de „centrul intereselor principale” este utilizată ca un factor de legătură al normei de competență prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din aceste regulamente, care permite să se determine instanțele competente să deschidă procedura principală de insolvență. Pe de altă parte, în Regulamentul 2015/848, la fel ca soluția reținută în cadrul regulamentului care l-a precedat, factorul de legătură reprezentat de centrul intereselor principale determină, în mod indirect, legea aplicabilă aspectelor referitoare la insolvență¹¹.

22. S-a stabilit în jurisprudență că noțiunea de „centrul intereselor principale” care figurează la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000 are o semnificație autonomă și, prin urmare, trebuie interpretată în mod uniform și independent de legislațiile naționale¹². Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 21 din prezentele concluzii, Regulamentul 2015/848 reia, cel puțin în linii mari, soluțiile Regulamentului nr. 1346/2000. Noțiunea de „centrul intereselor principale” trebuie să constituie astfel în continuare o noțiune autonomă a dreptului Uniunii.

23. În acest context, este desigur adevărat că, spre deosebire de predecesorul său, Regulamentul 2015/848 nu se aplică doar procedurilor care determină desesizarea parțială sau totală a debitorului insolubil¹³. Totuși, ținând seama de continuitatea dintre aceste două regulamente, faptul că domeniul de aplicare material al Regulamentului 2015/848 a fost extins nu este susceptibil să modifice în mod

9 A se vedea Hotărârea din 16 ianuarie 2014 (C-328/12, EU:C:2014:6, punctul 21).

10 În consecință, retragerea Regatului Unit din Uniune nu ar împiedica, în principiu, instanțele portugheze să soluționeze cererea reclamantilor.

11 Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848 prevede că, „[i]n absența unei dispoziții contrare în prezentul regulament, legea aplicabilă procedurii de insolvență și efectelor acesteia este legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura”.

12 A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 31), Hotărârea din 20 octombrie 2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punctul 43), precum și Hotărârea din 15 decembrie 2011, Rastelli Davide și C. (C-191/10, EU:C:2011:838, punctul 31).

13 Regulamentul 2015/848 include procedurile desfășurate în vederea unei reorganizări, a unei ajustări a datoriei, precum și procedurile de preinsolvență. A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza A (C-716/17, EU:C:2019:262, punctul 25). A se vedea de asemenea Hess, B., Oberhammer, P., Bariatti, S., Koller, Ch., Laukemann, B., Requejo Isidro, M., Villata, F. C. (ed.), *The Implementation of the New Insolvency Regulation: Improving Cooperation and Mutual Trust*, Nomos, Baden-Baden, 2017, p. 52; Sautonie-Laguionie, L., „L’extension du champ d’application du règlement (UE) 2015/848 par une définition vaste des «procédures d’insolvabilité»”, *Le nouveau droit européen des faillites internationales*, sub coordonarea lui Cotiga-Racah, A., Sautonie-Laguionie, L., Bruylant, Bruxelles, 2018, p. 66 și urm.

semnificativ modul în care trebuie interpretată noțiunea de „centrul intereselor principale”. Împrejurarea că, în cazul în care legea aplicabilă în materie de insolvență prevede acest lucru, natura procedurii poate fi schimbată uneori în cursul desfășurării sale confirmă această interpretare. Astfel, potrivit așa-numitei reguli a „principiului *perpetuatio fori*”, această împrejurare nu ar trebui să afecteze competența instanței sesizate.

24. În schimb, întrucât Regulamentul 2015/848 privește o persoană fizică care nu desfășoară o activitate independentă, soluțiile reținute în cadrul acestui regulament în ceea ce privește precizările referitoare la sensul noțiunii de „centrul intereselor principale”, precum și prezumțiile prevăzute de acest regulament pot ridica îndoieli cu privire la aplicabilitatea jurisprudenței anterioare în raport cu regulamentul menționat.

1. Noțiunea de „centrul intereselor principale”

25. Regulamentul nr. 1346/2000 nu furniza o definiție a noțiunii de „centrul intereselor principale”. În temeiul acestui regulament, conținutul noțiunii respective era totuși clarificat de considerentul (13) al regulamentului menționat, potrivit căruia „«[c]entrul intereselor principale» trebuie să corespundă locului în care debitorul își conduce în mod obișnuit interesele și poate, prin urmare, să fie verificat de către terți”. Regulamentul 2015/848 utilizează *a priori*, la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză, definiția noțiunii de „centrul intereselor principale” care figura în considerentul (13) al Regulamentului nr. 1346/2000.

26. Or, considerentul (13) al Regulamentului nr. 1346/2000 părea să recunoască o legătură între locul în care debitorul își conduce în mod obișnuit interesele și faptul că acest loc poate fi verificat de către terți. Astfel, acest considerent prevedea că „«[c]entrul intereselor principale» trebuie să corespundă locului în care debitorul își conduce în mod obișnuit interesele și poate, *prin urmare*, să fie verificat de către terți”¹⁴. În schimb, articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848 nu a reluat termenul „prin urmare”¹⁵.

27. Totuși, nu considerăm că această nuanță este susceptibilă să modifice în mod considerabil modul în care trebuie stabilită localizarea centrului intereselor principale ale unui debitor în raport cu cel reținut în temeiul Regulamentului nr. 1346/2000.

28. Referirea la locul care „poate, *prin urmare*, să fie verificat de către terți” presupunea că locul în care debitorul își conducea în mod obișnuit interesele trebuia identificat în funcție de criterii obiective, ceea ce era necesar pentru ca acest loc să poată fi verificat de către terți. În această ordine de idei, Curtea a considerat până în prezent, în jurisprudența sa referitoare la Regulamentul nr. 1346/2000, că centrul intereselor principale trebuie identificat în funcție de criterii obiective și totodată verificabile de către terți¹⁶.

¹⁴ Sublinierea noastră.

¹⁵ A se vedea Andrianesis, A. P., „The Opening of Multijurisdictional Insolvencies Through the Prism of the Recast Regulation n° 848/2015”, *European Company Law*, 2017, vol. 14(1), p. 9; Mucciarelli, F. M., „Private International Law Rules in the Insolvency Regulation Recast: A Reform or a Restatement of the Status Quo?”, *European Company Law*, 2016, vol. 1, p. 14 și 15, și Vallens, J. L., „Le règlement (UE) 2015/848 du 20 mai 2015: une avancée significative du droit européen de l’insolvabilité”, *Revue Lamy Droit des Affaires*, 2015, nr. 106, p. 18.

¹⁶ A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 33), și Hotărârea din 20 octombrie 2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punctul 49). A se vedea de asemenea Ordonanța din 24 mai 2016, Leonmobili și Leone (C-353/15, nepublicată, EU:C:2016:374, punctul 33 și jurisprudența citată).

29. În ceea ce privește Regulamentul 2015/848, utilizarea criteriilor obiective rămâne esențială pentru a asigura că o normă de competență garantează securitatea juridică și previzibilitatea determinării instanței competente. Această securitate juridică și previzibilitate au o importanță cu atât mai mare cu cât, precum în cadrul Regulamentului nr. 1346/2000, determinarea instanței competente o implică, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, pe cea a legii aplicabile¹⁷.

30. Pe de altă parte, un alt obiectiv specific al normelor de competență și de conflict din Regulamentul 2015/848 este, astfel cum enunță considerentul (5) al acestui regulament, acela „să se evite ca părțile să fie tentate să transfere active sau proceduri judiciare dintr-un stat membru în altul, în încercarea de a obține o situație juridică mai favorabilă în detrimentul masei credale (turism judiciar)”. Utilizarea criteriilor obiective pentru stabilirea locului în care se află centrul intereselor principale permite de asemenea limitarea recurgerii la asemenea practici de către debitori.

31. Ținând seama de considerațiile ce precedă, în cadrul Regulamentului 2015/848, locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele trebuie stabilit pe baza unor criterii obiective care pot fi verificate de către terți.

2. *Prezumțiile prevăzute de Regulamentul 2015/848*

32. Legiuitorul Uniunii nu s-a limitat să reproducă considerentul (13) al Regulamentului nr. 1346/2000 și să îi confere un caracter obligatoriu în cadrul Regulamentului 2015/848. Astfel, în timp ce Regulamentul nr. 1346/2000 prevedea numai o prezumție referitoare la societăți și la persoane juridice, articolul 3 alineatul (1) al doilea-al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 stabilește trei prezumții diferite care se aplică în privința a trei categorii de debitori, și anume, în primul rând, societățile și persoanele juridice, în al doilea rând, persoanele fizice care exercită o activitate comercială sau profesională independentă și, în al treilea rând, orice altă persoană fizică.

33. În plus, legiuitorul Uniunii a introdus limitări prin care prezumțiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) al doilea-al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 nu sunt aplicate în perioada care urmează transferul locului presupus a fi centrul intereselor principale. Această perioadă este de șase luni în ceea ce privește persoanele fizice care nu desfășoară o activitate independentă și de trei luni pentru celelalte două categorii de debitori. Considerăm că această distincție decurge din faptul că este mai ușor pentru o asemenea persoană fizică să transfere locul presupus a fi centrul intereselor sale principale. În orice caz, aceste limitări nu par să fie pertinente în contextul prezentei cauze¹⁸.

34. Prezumția referitoare la persoanele fizice care nu desfășoară o activitate independentă, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848, constă în aceea că, până la proba contrarie, centrul intereselor principale ale unei asemenea persoane este presupus a fi reședința sa obișnuită. Întrebarea preliminară privește exact acest aspect, și anume aspectul dacă, ținând seama de faptul că unicul bun imobil al reclamantilor este situat în Portugalia, prezumția poate fi răsturnată în favoarea acestui stat membru.

¹⁷ A se vedea, prin analogie, Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 33), care privește Regulamentul nr. 1346/2000. Astfel, obiectivul fundamental al normelor privind conflictul de legi este de a asigura previzibilitatea legii aplicabile aprecierii faptelor în cauză și atunci când este vorba despre aplicarea legii forului. A se vedea în special Concluziile noastre prezentate în cauza KP (C-83/17, EU:C:2018:46, punctul 81).

¹⁸ Este cert că, începând din anul 2016, reclamantii au reședința obișnuită în Regatul Unit. În plus, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 18 din prezentele concluzii, pentru ca Regulamentul 2015/848 să se poată aplica procedurii principale, data de deschidere a procedurii de insolvență nu putea fi anterioară datei de 26 iunie 2017. În orice caz, formularea utilizată de instanța de trimitere în întrebare implică faptul că această instanță exclude posibilitatea de a înlătura prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din acest regulament ca urmare a transferului reședinței obișnuite a reclamantilor în perioada de șase luni.

35. În acest context, natura prezumțiilor prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, inclusiv a celei prevăzute la al patrulea paragraf al acestei dispoziții, poate da naștere la îndoieli ținând seama de modul de redactare a articolului 4 alineatul (1) din acest regulament, potrivit căruia o instanță sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri de insolvență examinează din oficiu dacă are competență în temeiul articolului 3 din regulamentul menționat. În plus, considerentul (27) al aceluiași regulament precizează că, „[i]nainte de a deschide o procedură de insolvență, instanța competentă ar trebui să examineze din oficiu dacă centrul intereselor principale ale debitorului sau sediul său sunt efectiv situate în jurisdicția sa”.

36. Lectura următoarelor considerente ale Regulamentului 2015/848 confirmă interpretarea potrivit căreia obligația de a examina din oficiu problema competenței revine instanței sesizate inclusiv atunci când este vorba despre una dintre prezumțiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din acest regulament. Astfel, în timp ce considerentele (30) și (31) ale Regulamentului 2015/848 privesc prezumțiile, considerentul (32) al acestui regulament prevede că „[i]n orice caz, dacă circumstanțele cauzei dau naștere la îndoieli cu privire la competența instanței, aceasta ar trebui să solicite debitorului să prezinte dovezi suplimentare pentru a-și susține afirmațiile și, în cazul în care legea aplicabilă procedurii de insolvență o permite, să dea creditorilor debitorului posibilitatea de a-și prezenta punctele de vedere cu privire la competență”¹⁹.

37. Obligarea unei instanțe să examineze unde se situează *efectiv* locul centrului intereselor principale ale unui debitor pare *a priori* dificil de conciliat cu conceptul *prezumțiilor* în măsura în care acestea sunt introduse în esență pentru a dispensa instanța de obligația de a examina împrejurările speței.

38. În fața acestei contradicții aparente, trebuie să observăm că, deși Regulamentul nr. 1346/2000 nu conținea o dispoziție analogă articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, acesta prevedea totuși, la fel ca Regulamentul 2015/848, o prezumție referitoare la centrul intereselor principale, care privea societățile și persoanele juridice.

39. Aceasta nu a împiedicat Curtea să concluzioneze, în Hotărârea Eurofood IFSC²⁰, că este inerent principiului încrederii reciproce ca instanța unui stat membru sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri principale de insolvență să își verifice competența în raport cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000, cu alte cuvinte să examineze dacă centrul intereselor principale ale debitorului se situează în acest stat membru.

40. Rezultă că obligația prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848 revenea deja instanțelor statelor membre în temeiul Regulamentului nr. 1346/2000, deși acesta conține o prezumție referitoare la centrul intereselor principale. Această prezumție figurează și la articolul 3 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul 2015/848 alături de celelalte două prezumții referitoare la persoane fizice. Prin urmare, valoarea juridică a acestei prezumții – precum și a celorlalte două prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848 – rămâne, în opinia noastră, neschimbată în raport cu cea a articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000.

41. În acest context, în ceea ce privește valoarea juridică a prezumției prevăzute în beneficiul sediului social al unei societăți în Regulamentul nr. 1346/2000, Curtea a statuat, în Hotărârea Eurofood IFSC²¹, că această prezumție poate fi înlăturată numai dacă elemente obiective și verificabile de către terți permit stabilirea existenței unei situații reale diferite de cea pe care localizarea la respectivul sediul

¹⁹ Sublinierea noastră.

²⁰ A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006 (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 41). În ceea ce privește implicațiile acestei interpretări, a se vedea Van Calster, G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Portland, 2016, p. 298.

²¹ A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 34).

social se presupune că o demonstrează. În această privință, Curtea a precizat, în hotărârea menționată, că prezumția respectivă poate fi înlăturată atunci când debitorul nu desfășoară o activitate pe teritoriul statului în care și-a stabilit sediul²² și a reținut, în Hotărârea Interedil²³, că această situație se regăsește și atunci când locul administrației centrale a unei societăți nu se află la sediul social.

42. Deducem de aici că, în ceea ce privește Regulamentul 2015/848 și prezumțiile sale, inclusiv cea prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf, locul în care se află centrul intereselor principale prezumat constituie de asemenea punctul de plecare al examinării efectuate în temeiul articolului 4 alineatul (1) din regulamentul menționat. În cadrul acestei examinări, instanța sesizată cu o cerere de deschidere a unei proceduri de insolvență efectuează analiza tuturor elementelor pertinente, pentru a se asigura că prezumția stabilită în favoarea locului în care se află reședința obișnuită nu a fost răsturnată²⁴. Numai în cazul în care aceste elemente, determinate pe baza unor criterii care trebuie reținute în ceea ce privește o persoană fizică care nu desfășoară o activitate independentă, permit să se stabilească existența unei situații reale diferite de cea pe care localizarea reședinței obișnuite se presupune că o demonstrează, această prezumție poate fi răsturnată.

43. Astfel, este necesar să se examineze ceea ce se presupune că reflectă reședința obișnuită ca centru al intereselor principale prezumat și apoi să se identifice criteriile care permit să se stabilească existența unei situații reale diferite de rezultatul acestei examinări.

C. Cu privire la aplicarea jurisprudenței anterioare referitoare la Regulamentul nr. 1346/2000 în privința persoanelor fizice care nu desfășoară o activitate independentă

1. Reședința obișnuită ca centru al intereselor principale prezumat

44. Instanța de trimitere arată că reclamantii și-au stabilit reședința obișnuită în Regatul Unit. Fără a încerca să stabilim dacă această împrejurare corespunde noțiunii de „reședință obișnuită” în sensul articolului 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848, observăm că acest regulament nu definește noțiunea respectivă. Întrucât nimic nu indică faptul că legiuitorul a înțeles să facă trimitere la dreptul național pentru a stabili locul reședinței obișnuite, trebuie să se considere că noțiunea de „reședință obișnuită” constituie o noțiune autonomă a dreptului Uniunii.

45. Desigur, această noțiune face obiectul jurisprudenței Curții referitoare, printre altele, la Regulamentul (CE) nr. 2201/2003²⁵, în cadrul căruia este vorba despre reședința obișnuită a unui copil. Cu toate acestea, criteriile utilizate în temeiul acestui regulament pentru a identifica locul reședinței obișnuite nu ne par aplicabile Regulamentului 2015/848 pentru a stabili motivele pentru care se presupune că reședința obișnuită este centrul intereselor principale ale unui debitor. În acest context, nu trebuie să se confere prioritate elementelor care se raportează la situația socială sau familială²⁶, ci celor care se raportează la situația patrimonială a unui debitor²⁷.

²² A se vedea Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, punctul 35).

²³ Hotărârea din 20 octombrie 2011, Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, punctul 51).

²⁴ A se vedea în acest sens Cuniberti, G., Nabet, P., Raimon, M., *Droit européen de l'insolvabilité. Règlement (UE) 2015/848 du 20 mai 2015 relatif aux procédures d'insolvabilité*, LGDJ., Issy-les-Moulineaux, 2017, p. 116, punctul 197.

²⁵ Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 a Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

²⁶ A se vedea *a contrario* Hotărârea din 22 decembrie 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punctele 47 și 48).

²⁷ A se vedea Jault-Seseke, F., „Le règlement 2015/848: le vin nouveau et les vieilles outres”, *Revue critique de droit international privé*, 2016, punctul 27.

46. Astfel, în cadrul Regulamentului 2015/848, locul în care se află reședința obișnuită constituie locul prezumat unde se situează centrul intereselor principale ale unui debitor, acest loc trebuie așadar – sau chiar mai ales – să corespundă și criteriilor prevăzute la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din acest regulament, și anume să corespundă locului în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele și care poate fi verificat de către terți. Or, situația socială sau familială a unui debitor nu constituie un element care poate fi ușor verificat de către terți. Desigur, situația este diferită în ceea ce privește legăturile interpersonale cu implicații economice, precum legătura conjugală sau legătura dintre membrii aceluiași nucleu familial. Asemenea legături pot influența situația unui debitor în ceea ce privește patrimoniul său și, în special, îl pot determina să încheie tranzacții cu terți. Considerăm totuși că astfel de legături trebuie luate în considerare nu ca urmare a importanței lor subiective pentru un debitor, ci ca urmare a implicațiilor lor economice. Or, în contextul stabilirii instanțelor competente în temeiul locului unde se află centrul intereselor principale, relația dintre o societate-mamă și filiala sa se distinge în mod clar de relația dintre persoanele legate printr-o legătură de rudenie. În cazul unei persoane fizice care nu desfășoară o activitate independentă, granița care separă situația sa economică de situația sa familială se estompează, în timp ce pentru societăți nu se pune această problemă.

47. Această interpretare este confirmată de lectura raportului întocmit de M. Virgós și de E. Schmit²⁸, despre care s-a admis în general că reprezintă o sursă de informații utile în ceea ce privește interpretarea Regulamentului nr. 1346/2000 și, în consecință, a Regulamentului 2015/848.

48. La punctul 75 din acest raport, autorii explică, într-o formulare asemănătoare cu cea a considerentului (13) al Regulamentului nr. 1346/2000 și a articolului 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848, că noțiunea de „centrul intereselor principale” trebuie interpretată în sensul că desemnează locul în care debitorul își exercită în mod obișnuit și, prin urmare, într-un mod care poate fi recunoscut de terți, administrarea intereselor sale. Acești autori adaugă că, prin utilizarea termenului „interese”, intenția era de a acoperi nu numai activități cu caracter comercial, industrial sau profesional, ci și *orice activitate economică în general*, astfel încât să includă activitățile particularilor, *în special pe cele ale consumatorilor*. Astfel, chiar și în ceea ce privește persoanele fizice care nu desfășoară o activitate independentă („consumatorii”), nu a fost făcută o referire la alte interese decât cele care au o natură economică. Centrul intereselor economice trebuie stabilit în principal pe baza elementelor care se raportează la aceste interese.

49. Ținând seama de considerațiile care precedă, apreciem că o situație reală este diferită de cea pe care localizarea reședinței obișnuite se presupune că o reflectă, atunci când reședința obișnuită nu își îndeplinește rolul ca loc de luare a deciziilor economice ale unui debitor, ca loc în care sunt obținute și cheltuite majoritatea veniturilor sale sau ca loc în care se situează cea mai mare parte a activelor sale. În aceste împrejurări, prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 poate fi răsturnată.

50. În acest context, instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă unicul bun imobil al reclamantilor care se află în Portugalia constituie cea mai mare parte a activelor acestora din urmă. Dacă aceasta este situația, prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 poate fi răsturnată, iar această instanță trebuie să stabilească dacă elementul respectiv este suficient pentru a se considera că centrul intereselor principale ale reclamantilor se află în acest stat membru.

51. Astfel, nu mai rămâne decât să se identifice elementele susceptibile să răstoarne această prezumție în favoarea statului membru în care se situează unicul bun imobil al unui debitor.

²⁸ Raportul întocmit de M. Virgós și de E. Schmit privind Convenția referitoare la procedurile de insolvență din 3 mai 1996 [Documentul Consiliului Uniunii Europene nr. 6500/96, DRS 8 (CFC)], versiunea definitivă a textului integral în limba engleză figurează în lucrarea Moss, G., Fletcher, I. F., Isaacs, S., *The EC Regulation on Insolvency proceeding: A Commentary and Annotated Guide*, a 2-a ediție, Oxford University Press, Oxford, 2009, p. 381 și urm.

2. Elementele susceptibile să răstoarne prezumția

52. Făcând trimitere la Hotărârea Interedil²⁹, guvernul portughez susține că, în cazul persoanelor fizice, centrul intereselor principale ale acestora corespunde locului în care se află cea mai mare parte a patrimoniului lor sau locului în care sunt situate majoritatea legăturilor lor economice, sociale și familiale, în temeiul unei aprecieri globale și ținând seama de punctul de vedere al creditorilor actuali sau potențiali. În această ordine de idei, doctrina arată la rândul ei că o instanță sesizată ia în considerare numeroase criterii, cum ar fi existența unui contract de închiriere sau a unui titlu de proprietate, dimensiunea reședinței, consumul de energie electrică, cheltuielile vieții curente, prezența sau nu a familiei la fața locului, contractul de muncă, cunoașterea limbii sau chiar localizarea datoriilor și a activelor persoanei³⁰.

53. Considerațiile care precedă, referitoare la elementele susceptibile de a fi pertinente în cadrul examinării efectuate în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, necesită, în opinia noastră, câteva precizări importante.

54. În primul rând, este desigur adevărat că legiuitorul Uniunii a precizat prezumțiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/848, inclusiv cea referitoare la persoanele fizice care nu desfășoară o activitate independentă, prin explicațiile care figurează în considerentul (30) al acestui regulament. Considerentul menționat enunță, printre altele, că „[î]n cazul unei [asemenea] persoane, ar trebui să fie posibil să se răstoarne această prezumție, de exemplu, în cazul în care cea mai mare parte a activelor debitorului se află în afara statului membru în care debitorul își are reședința obișnuită [...]”³¹. Referindu-se la fragmentul respectiv, reclamații arată că acesta conferă în speță competență instanțelor portugheze pentru judecarea acțiunii pe care o introduc.

55. Totuși, astfel cum subliniază guvernul portughez și Comisia, situațiile vizate de acest considerent constituie doar ilustrări ale unor situații în care prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 poate („ar trebui să fie posibil”) să fie răsturnată³². În schimb, simplul fapt că împrejurările menționate în acest considerent sunt reunite nu presupune că prezumția este răsturnată automat în favoarea unui stat membru. Rezultă că localizarea activelor debitorului constituie unul dintre elementele care trebuie luate în considerare cu ocazia examinării aspectului dacă prezumția poate sau nu să fie răsturnată în favoarea unui stat membru.

56. Astfel, a considera că un singur bun este susceptibil să transfere centrul intereselor principale ar contraveni unuia dintre obiectivele Regulamentului 2015/848, și anume acela de a împiedica turismul judiciar. Tot în acest context, trebuie să se țină seama de implicațiile interpretării potrivit căreia prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 ar trebui răsturnată în favoarea statului pe teritoriul căruia se află unicul bun imobil al debitorului. Astfel, această interpretare ar avea drept consecință faptul că, în ceea ce privește cazul unei persoane care are reședința obișnuită într-un stat membru, în care desfășoară o activitate profesională salariată, dar care este proprietara unui bun imobil situat într-un stat terț, instanțele statelor membre nu ar fi competente să deschidă o procedură de insolvență³³.

29 Hotărârea din 20 octombrie 2011 (C-396/09, EU:C:2011:671, punctul 52).

30 A se vedea Cuniberti, G., Nabet, P., Raimon, M., op. cit., p. 76, punctul 145.

31 Desigur, considerentul (30) al Regulamentului 2015/848 menționează o a doua situație care permite răsturnarea prezumției, și anume atunci când „se poate stabili că principalul motiv al mutării [debitorului] a fost deschiderea unei proceduri de insolvență în fața noii instanțe și în cazul în care o astfel de deschidere ar putea afecta în mod semnificativ interesele creditorilor ale căror afaceri cu debitorul au avut loc înainte de mutare”. Cu toate acestea, nu se reproșează reclamațiilor că și-au transferat reședința obișnuită cu o asemenea intenție și, în orice caz, instanța de trimitere nu pare să aibă în vedere această ipoteză.

32 A se vedea de asemenea punctul 49 din prezentele concluzii.

33 A se vedea punctul 20 din prezentele concluzii.

57. În al doilea rând, repere utile se pot deduce din modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848, interpretat în lumina celui de al patrulea paragraf al acestei dispoziții și ținând seama de specificitatea situației persoanelor fizice care nu desfășoară o activitate independentă.

58. Pe de o parte, din faptul că, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848, centrul intereselor principale corespunde locului în care debitorul își administrează *în mod obișnuit* interesele se poate deduce că acest loc trebuie să se caracterizeze printr-un grad suficient de stabilitate³⁴. Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 31 din prezentele concluzii, faptul că este vorba despre un centru stabil de administrare a intereselor trebuie dovedit pe baza unor elemente obiective, care pot fi verificate de către terți.

59. Pe de altă parte, din modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) primul paragraf a doua teză din Regulamentul 2015/848 rezultă de asemenea că locul în care debitorul își administrează în mod obișnuit interesele trebuie să fie *verificabil* de către terți, ceea ce implică, la rândul său, că aparența creată de toate elementele obiective este determinantă în acest context³⁵.

60. Desigur, este adevărat că termenul „terț” este o noțiune extrem de largă. Considerentul (28) al Regulamentului 2015/848 clarifică faptul că „[a]tunci când se stabilește dacă centrul intereselor principale ale debitorului este *verificabil de către terți*, ar trebui acordată o atenție deosebită *creditorilor* și percepției acestora privind locul în care debitorul își administrează interesele”³⁶. Pe de altă parte, în Hotărârea Interedil³⁷, Curtea a indicat că cerința de obiectivitate și posibilitatea de verificare la care făcea trimitere considerentul (13) al Regulamentului nr. 1346/2000 sunt îndeplinite atunci când elementele materiale luate în considerare pentru a stabili locul în care societatea debitoare își administrează în mod obișnuit interesele au făcut obiectul unei publicități sau, cel puțin, au fost îndeajuns de transparente pentru ca *terții, cu alte cuvinte mai ales creditorii acestei societăți*, să fi putut avea cunoștința de ele.

61. În acest context, trebuie să se observe că întrebarea preliminară, astfel cum a fost formulată, nu se referă decât la împrejurarea că debitorul este proprietarul unui bun imobil situat într-un alt stat membru decât cel în care are reședința obișnuită, în care desfășoară o activitate profesională salariată. Cu toate acestea, din cererea de decizie preliminară reiese că, în fața instanței de trimitere, reclamantii au susținut de asemenea, printre altele, că în Portugalia au fost realizate toate tranzacțiile și au fost încheiate toate contractele care au determinat situația lor de insolvență.

62. În aceste condiții, în ceea ce privește persoanele fizice care nu desfășoară o activitate independentă, considerăm că nu trebuie să se acorde o importanță decisivă impresiei globale produse anterior de situația unui debitor față de creditorii săi.

63. Astfel, în Uniune, mobilitatea acestor persoane este semnificativă. Creditorii lor pot întotdeauna să anticipeze transferul centrului de interese ale unui debitor și, potrivit considerentului (27) al Regulamentului 2015/848, centrul intereselor principale ale debitorului sau sediul său trebuie să se situeze efectiv în jurisdicția unei instanțe competente să soluționeze cererea principală de deschidere a procedurii principale de insolvență. Pe de altă parte, acest regulament prevede suficiente garanții care

34 Fabriès-Lecéa, E., „Règlement (UE) 2015/848 du 20 mai 2015 relatif aux procédures d’insolvabilité. Commentaire article par article”, sub coordonarea lui Sautonnie-Laguionie, L., *Société de législation comparée*, Paris, 2015, p. 61.

35 A se vedea în acest sens, în ceea ce privește faptul că centrul intereselor principale trebuie să poată fi verificat de către terți, Jault-Seseke, F., op. cit.

36 Sublinierea noastră.

37 Hotărârea din 20 octombrie 2011 (C-396/09, EU:C:2011:671, punctul 49).

urmăresc să împiedice căutarea frauduloasă sau abuzivă a instanței celei mai favorabile. În consecință, fără a aduce atingere punerii în aplicare a acestor garanții, trebuie să se acorde importanță mai ales elementelor obiective care pot fi verificate de terți (creditori actuali și potențiali) atunci când este introdusă o asemenea cerere.

D. Considerații finale

64. Pentru a rezuma analiza noastră, prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul 2015/848 poate fi înlăturată în cazul în care locul reședinței obișnuite a unei persoane fizice care nu desfășoară o activitate independentă nu își îndeplinește rolul ca loc de adoptare a deciziilor economice ale unui debitor, ca loc în care sunt obținute și cheltuite majoritatea veniturilor sale sau ca loc în care se află cea mai mare parte a activelor sale. Totuși, această prezumție nu poate fi răsturnată în favoarea statului pe teritoriul căruia se situează unicul bun imobil, în lipsa altor elemente care să indice că centrul intereselor principale ale acestui debitor se află în statul membru respectiv. Această împrejurare poate fi dovedită pe baza unor elemente obiective și care pot fi verificate de către terți (creditori actuali și potențiali) care au legătură cu interesele economice ale debitorului respectiv.

V. Concluzie

65. Pentru aceste motive, propunem Curții să dea următorul răspuns la întrebarea preliminară adresată de Tribunal da Relação de Guimarães (Curtea de Apel din Guimarães, Portugalia):

„Articolul 3 alineatul (1) primul și al patrulea paragraf din Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență trebuie interpretat în sensul că prezumția potrivit căreia reședința obișnuită a unui debitor, persoană fizică ce nu desfășoară o activitate independentă, este prezumată a fi locul în care se află centrul intereselor sale principale poate fi înlăturată în cazul în care locul în care se află reședința obișnuită nu își îndeplinește rolul ca loc de adoptare a deciziilor economice ale unui debitor, ca loc în care sunt obținute și cheltuite majoritatea veniturilor sale sau ca loc în care se află cea mai mare parte a activelor sale.

Totuși, această prezumție nu poate fi răsturnată în favoarea statului pe teritoriul căruia se află unicul bun imobil al unui debitor, în lipsa altor elemente care să indice că centrul intereselor sale principale se situează în statul membru respectiv. Această împrejurare poate fi dovedită pe baza unor elemente obiective și care pot fi verificate de către terți (creditori actuali și potențiali) care au legătură cu interesele economice ale debitorului respectiv.”